

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

שאלון לעולים חדשים

הוראות

א. משך הבחינה : שעה וארבעים וחמש דקות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	(20x3)	–	60 נקודות
פרק שני	{			
<u>או</u> :		(13x3)	–	<u>39 נקודות</u>
פרק שלישי				

סך הכול – 99 נקודות (נקודה אחת תתחלק באופן יחסי)

ג. חומר עזר מותר בשימוש : מילון עברי–לועזי / לועזי–עברי

ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה .

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה !

השאלות

פרק ראשון (60 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–5 (לכל שאלה – 20 נקודות).

1. "טובים השניים מן האחד"

א. איזו עצה היה נותן הרב דסלר לזוג בליל חתונתם, בכדי שאהבתם לא תפסק כל ימי חייהם?

(4 נקודות)

ב. הפרשנים נחלקו מהו השוני בין הגבר והאשה.

(1) כתבו מהו השוני על פי פירוש הספורנו, ומהו השוני על פי פירוש העמק דבר.

(2) כתבו את הפסוק עליו מתבסס כל אחד מהפרשנים. (לא חייבים לצטט את כל הפסוק)

(10 נקודות)

ג. על פי הרב צבי יהודה קוק הכלל הגדול הוא שיש שוויון בין הזכר לנקבה.

(1) מהו השוויון שיש בין הזכר לנקבה לפי הרב צבי יהודה קוק?

(2) לפי דבריו, לשם מה הזכר והנקבה נבראו שונים הן מבחינה פיזיולוגית והן מבחינה פסיכולוגית?

(6 נקודות)

2. יצר ויצירה

א. "וירא אלוקים... והנה טוב מאוד, הנה טוב – זה יצר טוב, מאוד – זה יצר הרע" (בראשית רבה, ט"ז).

לפי המדרש המצוטט בתחילת השאלה, הסבירו במה יצר הרע "טוב מאוד" לאדם.

(5 נקודות)

ב. "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך... בכל לבבך בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע" (משנה ברכות, ט"ז, ה').

(1) על פי פירוש תפארת ישראל על המשנה, כיצד ניתן לעבוד את ה' בעזרת יצר הרע?

(2) "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (משנה אבות, ה', כ').

על פי מה שכתבתם בתת-סעיף ב(1), מדוע בחר יהודה בן תימא לזרז את האדם על ידי שימוש

בחייה רעה כדוגמא?

(7 נקודות)

ג. "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם..." (במדבר, ט"ו, ל"ט).

(1) לפי רש"י, מדוע הזהירה התורה דווקא על העיניים והלב?

(2) הצפייה במראות לא צנועים גורמת לאדם לכמה נזקים. כתבו שניים מהם.

(8 נקודות)

3. קידושין ונישואין

א. אורך התקופה של זמן הקידושין השתנה בזמן הגאונים.

(1) לפני זמן הגאונים, כמה זמן ארכה תקופת הקידושין? מה הייתה המטרה של תקופה זו?

(2) מזמן הגאונים מעשה הקידושין נעשה **בצמוד** למעשה הנישואין תחת החופה.

כיצד מפרידים תחת החופה בין מעשה הקידושין למעשה הנישואין?

(6 נקודות)

ב. לפניכם ברכת האירוסין:

"ברוך... אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חפה וקדושין, ברוך... מקדש עמו ישראל על ידי חפה וקדושין".

(1) ברכת האירוסין מורכבת משלושה חלקים. ציינו במה עוסק כל אחד מהחלקים.

(2) מה באה לבטא הסיומת של ברכת האירוסין?

(10 נקודות)

ג. מדוע יש לקדש אשה דווקא בטבעת? ציינו טעם אחד. (4 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו

א. מרגע החתונה האיש מתחייב לדאוג לאשתו לכמה דברים, ואחד מהם הוא ה"מזונות".

כתבו את שני הכללים המסדירים את זכות המזונות של האשה. (4 נקודות)

ב. הכתובה היא שטר התחייבויות של האיש לאשתו בשני זמנים שונים.

(1) ציינו את שני הזמנים, והסבירו מה המטרה הכללית של התחייבות הבעל בכל אחד משני הזמנים.

(2) מדוע חז"ל אסרו שאדם ישהה עם אשתו בלי כתובה אפילו שעה אחת?

(10 נקודות)

ג. הסבירו את המושגים הבאים: "עיקר כתובה", "תוספת כתובה". (6 נקודות)

5. בניית הבית

א. למילה כבוד שתי משמעויות.

(1) כתבו את שתי המשמעויות.

(2) על האיש והאשה לנהוג בכבוד אחד כלפי השנייה.

הסבירו כיצד כל אחת מהמשמעויות של המילה כבוד (אותן כתבתם בסעיף א(1)), באה לידי ביטוי

בכבוד שעל בני הזוג לנהוג אחד בשנייה.

(12 נקודות)

ב. "כי יקח איש אשה חדשה... נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח" (דברים כ"ד, ה').

(1) איזו מצווה לומד הרמב"ם מפסוק זה?

(2) הרב נריה שואל על מצווה זו – "ושמח את אשתו – רק שנה?" (ספר נר למאור).

הסבירו במילים שלכם את תשובתו לשאלה זו.

(8 נקודות)

עליכם לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדתם.

פרק שני (39 נקודות)

אם למדתם את פרקים א'- ב', ד'-י' מן החוברת, ענו על שלוש מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 13 נקודות).

6. מצוות עונה

- א. מה אנו למדים ממצוות עונה לגבי היחס של התורה לקשר הפיזי שבין בני הזוג?
(4 נקודות)
- ב. מי מבני הזוג מחויב במצוות עונה?
(3 נקודות)
- ג. "חייב אדם לשמח אשתו בדבר מצווה" (בבלי, פסחים, דף עב, ע"ב).
(1) איזה דין לומד רש"י מהמילה המודגשת בציטוט זה של הגמרא?
(3) הרמב"ם כותב שקיום מצוות עונה צריך להיות – "ברצון שניהם ובשמחתם".
ציינו שני מצבים בהם יש מניעה הלכתית מלקיים חיי אישות בגלל דרישה זו של הרמב"ם.
(6 נקודות)

7. טומאה וטהרה

- א. דיני הרחקות:
(1) באיזה זמן חלים דינים אלו? ציינו שני דברים שנאסרו בזמן זה.
(2) מה מטרתם של דיני ההרחקות?
(7 נקודות)
- ב. הגמרא והמדרש מדמים את הדרך שבה מתייחסים בעם ישראל להלכות טהרת המשפחה ל"גדר של שושנים" (=סוגה בשושנים).
(1) מה מיוחד בגדר של שושנים?
(2) אלו שני צדדים של הלכות טהרת המשפחה גדר השושנים מבטאת?
(6 נקודות)

8. גירושין

- א. התורה מחייבת את האדם המגרש את אשתו לכתוב לה גט כריתות, ואין היא מסתפקת באמירה של הבעל.
- (1) לפי ספר החינוך, אלו שתי בעיות באה התורה למנוע על ידי כתיבת הגט?
- (2) הסבירו כיצד כתיבת הגט מונעת בעיות אלו.
- (8 נקודות)
- ב. כאשר בני הזוג מתגרשים, ויש צורך להחליט אצל מי הילדים יגורו.
- (1) כיצד יש לנהוג לפי ההלכה הרגילה?
- (2) הרב אליעזר וולדינברג (שו"ת ציץ אליעזר) כותב שההלכה הרגילה היא רק במקרה פשוט, אולם במקרים רבים בהם יש מורכבות יש לנהוג על פי עקרון-על.
- כתבו מהו אותו עקרון-על שהרב וולדינברג מזכיר.
- (5 נקודות)

9. כיסוי ראש

- א. (1) מהי דת משה, ומהי דת יהודית?
- (2) מהו כיסוי הראש הנדרש לפי דת יהודית?
- (7 נקודות)
- ב. נאמר במדרש: "לימד על בנות ישראל שהן מכסות את ראשן".
- (1) מהו המשפט מהתורה ממנו למד המדרש על חובת כיסוי ראש מהתורה?
- (2) כיצד למד המדרש ממשפט זה את חובת כיסוי הראש לאשה?
- (6 נקודות)

10. שאלות קצרות

- ענו בקצרה על הסעיפים הבאים.
- א. על פי ההלכה, אסור להטריד ולבייש אדם אחר.
- (1) מדוע אסור לבייש אדם אחר?
- (2) לאיזו עבירה חמורה השווה רבי יהודה החסיד את גרימת הבושה לאחר ברבים?
- (7 נקודות)
- ב. איסור יחוד:
- (1) הסבירו מהו איסור יחוד.
- (2) כתבו מקרה אחד שאין בו איסור יחוד.
- (6 נקודות)

עליכם לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדתם.

פרק שלישי (39 נקודות)

אם למדתם את פרקים א'–ב', ד' – ו', י', י"ב – י"ד מן החוברת, ענו על שלוש מן השאלות 11–15 (לכל שאלה – 13 נקודות).

11. גירושין

- א.** התורה מחייבת את האדם המגרש את אשתו לכתוב לה גט כריתות, ואין היא מסתפקת באמירה של הבעל.
- (1) לפי ספר החינוך, אלו שתי בעיות באה התורה למנוע על ידי כתיבת הגט?
- (2) הסבירו כיצד כתיבת הגט מונעת בעיות אלו.
- (8 נקודות)
- ב.** כאשר בני הזוג מתגרשים, ויש צורך להחליט אצל מי הילדים יגורו.
- (1) כיצד יש לנהוג לפי ההלכה הרגילה?
- (2) הרב אליעזר וולדינברג (שו"ת ציץ אליעזר) כותב שההלכה הרגילה היא רק במקרה פשוט, אולם במקרים רבים בהם יש מורכבות יש לנהוג על פי עקרון-על.
- כתבו מהו אותו עקרון-על שהרב וולדינברג מזכיר.
- (5 נקודות)

12. התנהלותה של משפחה

- א.** הרלב"ג למד מהשיח של יעקב אבינו עם לאה ורחל עקרון משמעותי בבניין המשפחה היהודית.
- (1) מהו העקרון אותו למד הרלב"ג?
- (2) כיצד למד הרלב"ג עקרון זה מהשיח של יעקב עם נשותיו?
- (6 נקודות)
- ב.** "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה... ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה".
- (רמב"ם הלכות תלמוד תורה א', ח')
- (1) מדוע יש חשיבות שאבי המשפחה יקבע לעצמו עיתים לתורה?
- (2) מה הם הזמנים הטובים ביותר ללימוד תורה במשפחה? הסבירו מדוע.
- (7 נקודות)

13. קרבה בין האיש לאשה

א. מה אנו למדים ממצוות עונה לגבי היחס של התורה לקשר הפיזי שבין בני הזוג?

(4 נקודות)

מי מבני הזוג מחויב במצוות עונה?

(3 נקודות)

ב. "חייב אדם לשמח אשתו בדבר מצווה" (בבלי, פסחים, דף עב, ע"ב).

(1) איזה דין לומד רש"י מהמילה המודגשת בציטוט זה של הגמרא?

(2) הרמב"ם כותב שקיום מצוות עונה צריך להיות – "ברצון שניהם ובשמחתם".

צינו שני מצבים בהם יש מניעה הלכתית מלקיים חיי אישות בגלל דרישה זו של הרמב"ם.

(6 נקודות)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

א. דיני הרהקות:

(1) באיזה זמן חלים דינים אלו? ציינו שני דברים שנאסרו בזמן זה.

(2) מה מטרתם של דיני ההרהקות?

(7 נקודות)

ב. הגמרא והמדרש מדמים את הדרך שבה מתייחסים בעם ישראל להלכות טהרת המשפחה ל"גדר של

שושנים" (סוגה בשושנים).

(1) מה מיוחד בגדר של שושנים?

(2) אלו שני צדדים של הלכות טהרת המשפחה גדר השושנים מבטאת?

(6 נקודות)

15. שאלות קצרות

ענו בקצרה על הסעיפים הבאים.

א. על פי ההלכה, אסור להטריד ולבייש אדם אחר.

(1) מדוע אסור לבייש אדם אחר?

(2) לאיזו עבירה חמורה השווה רבי יהודה החסיד את גרימת הבושה לאחר ברבים?

(7 נקודות)

ב. איסור יחוד:

(1) הסבירו מהו איסור יחוד.

(2) כתבו מקרה אחד שאין בו איסור יחוד.

(6 נקודות)

בהצלחה!